

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНОЇ, АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Скрябін О. М.

*доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Сучасний розвиток українського суспільства, спрямування курсу державної політики на гуманізацію, розвиток демократичних цінностей передбачає наявність високого рівня розвитку захисту прав особи і громадянина. Одним із таких прав є право на інтелектуальну власність, яке поширюється на результати наукової, творчої діяльності громадянина. Це право закріплено у ст. 418 Цивільному кодексі України в [1].

Відповідно до Конституції України, захист прав, свобод та законних інтересів громадян є основним завданням діяльності держави. Кожен громадянин України має право користуватися наданими державою правами та свободами, а порушення цих прав повинно тягнути за собою відповідне покарання. Тому держава повинна забезпечити захист прав українських громадян, встановити відповідальність за порушення цих прав, шляхом видання нормативно-правових актів, своєчасного внесення змін до законодавства в сфері авторських та суміжних прав.

Дослідженню відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності та захисту цих прав присвячені роботи багатьох вчених. Так, особливості цивільно-правової відповідальності за порушення права інтелектуальної власності досліджували такі вчені, як О.А. Підпригора [2] та О.Д. Святоцький [3]. Кримінально-правовий аспект захисту прав інтелектуальної власності досліджували М.І. Бажанов [4], В.О. Навроцький [5]. Проблематиці адміністративно-правової охорони інтелектуальної власності присвячені наукові праці І.Г. Запорожець [6], Н.О. Можаровської [7].

Проте на сьогодні в Україні нагальною є проблема захисту прав інтелектуальної власності, встановлення відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності та встановлення чіткої регламентації захисту прав на інтелектуальну власність українським громадянами.

Так, Т.А. Павленко [8, с. 150] зазначає, що форма захисту прав інтелектуальної власності передбачає цивільно-правовий, кримінально-правовий та адміністративно-правовий захист порушених прав.

Під цивільно-правовим захистом прав інтелектуальної власності розуміють передбачені законом матеріально-правові заходи

примусового характеру, за допомогою яких здійснюється визнання або відновлення порушених прав інтелектуальної власності, припинення правопорушення, а також майновий вплив на правопорушника.

Поряд із цивільно-правовим захистом прав інтелектуальної власності у сучасній юридичній літературі вирізняють господарсько-правовий захист порушених прав інтелектуальної власності підприємств, установ, організацій, інших юридичних осіб (у тому числі іноземних), та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності.

Основною метою цивільно-правової та господарсько-правової відповідальності є не покарання за недотримання встановленого правопорядку, а відшкодування заподіяної шкоди [9, с. 55].

Також в українському законодавстві встановлена кримінальна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Відповідно до ст. 176 Кримінального кодексу України (далі – КК України) максимальний розмір штрафу за вчинення злочинних дій складає дві тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Притягнення порушника до кримінальної відповідальності за дії, що розглядаються, можливе лише за позовом потерпілого. Позов подається до суду, і в ньому зазначається, коли, ким і де вчинено протиправну дію, у чому конкретно вона виявилася і чим підтверджується прохання потерпілого про притягнення порушника до карної відповідальності [10, с. 179]. Настання кримінальної відповідальності відповідно до ст. 216 КК України передбачається за незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору або контрольних марок для маркування упаковок примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних чи голографічних захисних елементів.

Цей злочин карається штрафом від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до чотирьох років. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб караються штрафом від трьохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з конфіскацією товарів, промаркованих підробленими марками чи голографічними захисними елементами [11].

Враховуючи складність та багатоаспектність законодавчого регулювання захисту прав інтелектуальної власності, доцільно відмітити думку І.М. Романюка про існування нагальної потреби вирішення низки теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із з'ясуванням: ознак та змісту поняття «злочини, що посягають на інтелектуальну власність»; об'єктивних ознак складів злочинів, що посягають на інтелектуальну власність, зокрема: 1) особливості родового об'єкта складів злочинів, що посягають на інтелектуальну власність, а отже, поміщення відповідних

кримінально-правових норм у КК України; 2) предмета злочинів у сфері інтелектуальної власності; 3) суспільно небезпечного діяння та суспільно небезпечних наслідків як ознак об'єктивного аспекту злочинів у сфері інтелектуальної власності; суб'єктивних ознак складів злочинів, що посягають на інтелектуальну власність, зокрема доцільності застосування кримінально-правових заходів щодо юридичних осіб у разі вчинення їх уповноваженими особами злочинів, що посягають на інтелектуальну власність; встановлення спеціального суб'єкта; вини та її форми, а також мети та мотиву в разі вчинення злочинів у сфері інтелектуальної власності; кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів злочинів, що посягають на інтелектуальну власність [12, с. 288].

Таким чином, одним із важливих аспектів подальшого наукового дослідження проблематики захисту та особливостей відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності повинні стати наукові розробки, що включають дослідження та аналіз законодавства країн, в яких розвинений інститут захисту прав інтелектуальної власності та перейняття цього досвіду для застосування в Україні, з урахуванням національних, культурних, економічних, політичних особливостей нашої країни.

Література:

1. Цивільний кодекс України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 26.11.2020).
2. Підопригора О.А., Мельник М.Г., Мельник О.М. Право інтелектуальної власності в Цивільному кодексі України. Цивільний кодекс України. Міркування з окремих проблем застосування : наук. зб. К. : Слово, 2005. 368 с.
3. Святоцький О.Д., Дроб'язко В.С. Авторське право і суміжні права. К., 2000. 356 с.
4. Бажанов В.О. Захист прав суб'єктів цивільних правовідносин шляхом припинення дії свідоцтва на знак для товарів і послуг. Jurnalul juridic national: teorie și practică. № 6-2(28). с. 2345-1130. URL: <http://dsr.univ.kiev.ua/pub/autors/28663/> (дата звернення: 26.11.2020).
5. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації. 2-ге вид. К. : Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
6. Запорожець І.Г. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності: теоретичні аспекти. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/app_2007_10_7. (дата звернення: 26.11.2020).
7. Мажаровська Н. Актуальні проблеми законодавства України у сфері адміністративно-правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Підприємництво, господарство і право. 2006. № 8. С. 42

8. Павленко Т.А. Особливості захисту права інтелектуальної власності в сучасній Україні. Наше право № 10, 2014. С. 147-152.
9. Доріс Лонг [та ін.]. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник. К.: «К.І.С.» 2007.448 с.
10. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право / В.М. Антонов. 2-е вид., стереотип. К.: КНТ, 2006. 520 с.
11. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 26.11.2020).
12. Романюк І. Інтелектуальна власність: кримінально-правові аспекти дослідження. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2017. С. 284–289. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/intelektualna-vlasnist-kriminalno-pravovi-aspekti-doslidzhennya> (дата звернення: 26.11.2020).

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ: ПОГЛЯД ЄС

Трещов М. М.

*доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук,
професор кафедри управління та адміністрування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Ефективні, добре розроблені та збалансовані системи інтелектуальної власності є ключовим важелем сприяння інвестиціям в інновації та економічне і соціальне зростання, що є запорукою досягнення високих стандартів життя на фоні глобалізаційних процесів та постійно зростаючої інтеграції національних економік в єдину світову економічну систему.

Право інтелектуальної власності є одним з основних засобів, за допомогою якого компанії, творці та винахідники генерують прибуток від інвестицій в інновації та креативність. Рівень захисту права інтелектуальної власності в державі є одним з ключових показників для інвесторів при виборі локації для ведення діяльності, тобто впливає на інвестиційну привабливість країни, її інноваційний розвиток, конкурентоспроможність та національний імідж на світовій арені.

Враховуючи вищезазначене розробка теоретичних і методичних рекомендацій з вдосконалення механізму державного управління інтелек-